ՕՐԱԳԻՐ

10 ՓՐՑ. Կ. ՊՕԼՍՈՅ 10 ՓՐՑ.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Ե. ՏԱՐԻ 1290 ՇԱԲԱՆ 1 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 11 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1873 Ն. Տ. ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 23 ԹԻՒ 1037

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՎԵՐԱՔՆՆՈՒԹԵԱՆ ԽԱԲԼՈՒԹԻՒՆԸ

Թէ որչափ անտեղի, անիմաստ, այպանելի, մանաւանդ թէ խաբէական առարկութիւն է ըսելը թէ, քանի որ սահմանադրութիւնը վերաքննութեան տակ է, Ս. Պատրիարքը պարտականութիւն չունէր և չունի անոր տրամադրութեանցը հետեւելու, հետեւեալ յօդուածին մէջ խիստ շօշափելի կերպով կը տեսնուի, որ զՄիւռնիոյ Արեւելեան Մամուլ անուն ամսաթերթին Օգոստոսի թուոյն մէջ հրատարկուած նշանաւոր յօդուածի մը վերջին մասն է ։

« Կը թողում հրաժարման խօսքին (Ս. Պատրիարքի հրաժարականին) կարեւոր կէտերուն քննութեան և վերլուծութեան գործն, ըստ որում ես այդ կարողութիւնը չունիմ ։ սակայն կ'համարձակիմ հարցընելու թէ ուրիշ ինչ բան կրնայ լինիլ այս պատրիարքական շարժումն, եթէ ոչ, չըսեմ դաւադրութեան՝ այլ գաղտնի յեղափոխութեան մը յայտնի մէկ քայլը ։ իմ խելքըս չհասնիր թէ ինչպէս գործադիր գլուխ մը, օրինաց գործադրութեան հսկող մը, եկեղեցական բարձր հեղինակութիւն մը, ազգին համարումն ու վստահութիւնը վայելող հովիւ մը ժամ հաստատեալ օրինաց յարգն ու պատկառանքն արգելամբ և խօսքով ջնջելու, յարգ և պատկառանք, որ օրինապահութեան և բարեկարգութեան առաջին պայման են ։ Երբ օրինաց աւանդապահը վար կ'զարնէ այն օրէնքն որով պիտի կառավարէ, կառավարեալներն ինչպէս վեր բռնեն, պահեն զանոնք ։ Օրէնսդէտ մը, դիւանագէտ մը կրնայ հաստատեալ օրէնք մը քննել, թերութիւնները ցոյց տալ, և այս ընելով հանդերձ 'ի հարկին անոնց կ'հպատակի ։ սակայն պաշտօնական դատաւոր մը ո՛չ երբէք ։ Արդարև գտնուեցան պատրիարքներ որ սահմանադրութիւնը դժկամակելով ընդունեցան և գացին պետութեան [illegible] ձեռքը տուին ըսելով ․ « Այս յեղափոխական օրէնք է, տէրութեան մէջ տէրութիւն է, ձեր շահուց հակառակ, անպիտան բան է, ետ առէք ։ » Սակայն նոր կ'տեսնուի Պատրիարք մ'որ ինքզինքն 'ի ծնէ սահմանադրական ցոյց տալով՝ անոր օրինաց ներհակ շարժի և պատեհն է զինքն ընտրող ժողովին բռնէ ։ « Դուք անճառնի օրէնք մ'ունիք ։ ասոր փորձը զիս ընտրելով ցոյց տուիք, ուստի մի՛ զարմանաք եթէ ես ալ ձեր ակնկալութիւններն 'ի դերև հանեցի ։ Ես ալ ձեզ փորձել ուզեցի․ տեսայ որ ընտրողն ընտրեալէն աւելի մեծ բան մը չարժեր ։ Այս հակառութեան պատճառը ձեր Սահմանադրութիւնը գտայ․ արդ՝ անոր ետեւը տեսէք ․ միայն թողէ՛ք որ ես իմ բանիս երթամ ; ասա գործ չունիմ, քանի որ իմ առաջարկած օրէնքս չէք ընդունիր ։ » — Կեցցէ՛ք Հայրիկ, կեցցէ՛ք, երեսփոխանութեան և պատմութեան ըսելիքը մտիկ ըրէք և ապա՝ եթէ կամիք՝ Վարագայ լեռն ելլէք ․ ․ ։

Իմ գիտցածս ասս է որ պատրիարք մը պարտաւոր է՝ աղէկ գէշ, պաշտպանել և գործադրել այն օրէնքն որով ինքն ընտրուած և որոյ պահապանն ու հսկողն է որչափ ատեն որ այն օրէնքն ոյժ ունին, այս է՝ դադարուած չեն ։ Եթէ հաստատեալ օրինաց լուծը տանելու անկարող է, պէտք է որ առաջին օրէն իմաց տայ և հրաժարի ։ Եթէ վերաքննութեան ներքև է օրէնքը՝ մինչև ցնոր փոփոխութիւն պարտաւոր է հինը պահել և իր ժողովներովն առ որ անկ է դիտողութիւններն առաջարկել ․ իսկ եթէ ժողովներուն հետ անհամաձայն է, պէտք է որ զանոնք անմիջապէս Ընդհ. ժողովին առջև ամբաստանէ ։ Հայրասիրական ներողութիւն, վեհանձնական անյիշաչարութիւն՝ տկարութիւն է, օրինազանցութեան կամ մեղսակցութեան նշան է ։ « Ամփոփ » չէի ըսել և դիտակցութեամբ Սահմանադրութեան անթերի գործադրութեան վրայ ուխտելու տեղ՝ անոր « ոգւոյն » և « սկզբանց » վրայ ուխտելը՝ այնինքն տեսապէս խիստ կրօնական բան մը կատարելով ուխտ ընել, և ապա ինքնակամ քաղաքական ժողով մը կազմելով՝ առանց դժգոհութեան և « անհամաձայնութեան » [illegible] առաջին երկու տարին պատրիարքական պաշտօն վարել, « սահմանադրական » եմ ըսել և արդի Քաղ. ժողովը կազմելուն՝ Սահմանադրութեան « շրջանակը » նեղ գտնել և ամենուն ծանօթ « անհամաձայնութիւն մը » պարտըկելու ջանալով՝ անգործութեան դատապարտուիլ ։ « Հայրենասէր » եմ ըսել, և չորս, կամ լաւ ես ըսել, երկու տարի կամաւոր համբակութեան զոհ տալով ազգը՝ ամեն գործ երեսի վրայ թողուլ, ամեն թաղ, գաւառ, եկեղեցի անկերպարան, երկպառակ, անհովիւ թողուլ և այս ազգային վիճակին պատճառը միշտ Սահմանադրութիւնը բռնելը, շատ է շատ, և ո՛չ անփորձութեան, ո՛չ սահմանադրասիրութեան, ո՛չ համբակութեան և ո՛չ հայրենասիրութեան արդիւնքն է, այլ՝ ըստ երեւոյթին՝ այնպիսի քաղաքագիտութեան մ'որու գործին վանական մը կրնայ լինիլ, և հարուածը կըրողն ազգը, կամ այնպիսի անուղղակի ամբաստանութեան մ'որու նպատակը Քաղ. կիսատ ժողովին տապալումը կրնայ լինիլ, ժողով մ'որ՝ ճիշդն ըսելով՝ որ քան զոր անհանդուրժելի կը դառնայ, եթէ ոչ դատապարտելի, ինչ որ է շարժառիթը, ազգին օգտակար և օրինաւոր չէ ։

Բայց որո՞ւ է յանցանքը, չէ թէ « դրութեան » այլ մարդկային տկարութեան և մերթ անզգայութեան ։ Օրէնք մը, ինչպէս կ'ուզեն ոմանք, անմիջապէս չկատարելագործուիր ․ օրէնք մը, ինչպէս կը պահանջեն ոմանք, միևնոյն սկզբանց տէր մարդոց ձեռօք միշտ չըգործադրուիր ։ Այսօր այս՝ վաղն ուրիշ կուսակցութեան մը մարդիկ գործոց գըլուխը կ'անցնին ։ Ընդհ. ժողովն թերեւս փորձն [illegible] տեսնալ՝ անկախ (թէև ոչ 'ի [illegible]) մարդիկ քաղաքական ժողովականութեան կոչեց վերջին անգամ՝ համեմատութեան [illegible] քանի քանի նիստեր գործադիր իշխանութեան բռնութեան և անդամոց թուոյն վրայ կազմուելէն ետև ։ Այս մարդիկ որ [illegible] համամիտ պիտի լինէին՝ և անհամաձայն դարձան, և ոմանք հրաժեշտ առին — իրենց յատուկ գոյնն ու համոզումը ցոյց տուին ։ Գոյնն ազնիւ և համոզումն [illegible] չէ՞ր ։ Ընդհ. ժողովին պարտքն էր՝ իր ընտրածին [illegible] Ընդհ. ժողովին անվստահութեան քուէ տալ և լաւ [illegible] փոխել [illegible] դարձընելով [illegible] անկախներուն [illegible] կախեալներն 'ի պաշտօն կոչել, որ անոնց համեմատ առնուչ Ս. պատրիարքն այն գոյնէն չէ՞ր ախորժեր, և իրօք իր հրաժարման բընապատճառն այս է, լա՛ւ, թո՛ղ Սահմանադրութիւնէ 'ի ձեռին՝ արխարար զայն Ընդհ. Ժողովին ատեանը բերէր. Ոչ Ընդհ. Ժողով, ոչ Պատրիարք իրենց պարտքը կատարեցին. ուրեմն, կ'կրկնեմ, որո՞ւ է մեղքը . . . . : Է՛հ, ինծէ մարդու տեղ, օրէնքն ամբաստանենք. չարունակ և անժամանակ. ծայրն անիշխանութիւն և 'ի վերջէ միապետութիւն է . . . :

— Բայց կ'ուրանաս որ օրէնքդ թերի է, տեղ տեղ անգործադրելի կէտեր ունի: Եւ ո՛վ կ'ուրանայ այդ. ո՛չ, չեմ ուրանար, սակայն կ'ափսոսամ այն մարդոց և լրագիրներու վրայ որ ամէն անգամուն որ օրինաւորութենէ դուրս օրինաց փոփոխութեան համար շարժում մը տեսնեն՝ ծափ կ'զարնեն, և իսկոյն նոր օրէնք դարբնելու անհրաժեշտ կարևորութեան վրայ կը ճառամաբանեն: Ո՞վ կ'ըսէ թէ մեր Սահմանադրութիւնը կատարեալ գործ է, սակայն կ'արհամարհեմ այն վարի մարդիկն որ վերէն հով մը փչելուն աղօրիքի պէս կ'դառնան ու կը դառնան և չեն նկատեր որ օրինաց խանգարմանէ կամ ապօրէն ձեռնարկութեան փոփոխութիւններէ քանիցս տուժած, տառապած և ոգեսպառ ընկած է ազգը: Ո՞վ կը պնդէ թէ այժմ Սահմանադրութիւնն ըստ ամենայնի կը գործադրուի, սակայն զարմանք են որ նախորդ պատրիարքաց օրովըն ոչ միայն յարգ ունէր, ոչ միայն ազգային գործերն այս աստիճան յոռի շրջանի մէջ ընկած չէին, այլև ազգին առանձնաշնորհութիւններն ու արտօնութիւններն անվթար կը պահուէին, մինչդեռ այժմ մի առ մի մեր ձեռքէ կ'առնուին, և Ս. Պատրիարքը կ'ըսէ թէ անգործ մնալուն ձանձրոյթ կ'զգայ: Ինչ. միթէ Ս. Պատրիարքին գործը չէ՞ դատախազ պաշտպան կանգնիլ ազգային իրաւանց առ Բ. Դուռն, և մինչև առ Վեհ. Ինքնակալն. և փոխանակ Սահմանադրութեան հետ իր հրաժարականն ազգին երեսին տալու, ազգ մը որ իբրև անվեհեր, ազատասէր եկեղեցական և հայր մը կը ճանաչէ զինքը, տայ այ՛ն տեղ որ աղբիւրըն է իշխանութեան, երբ ազգային նուիրական իրաւանց պահպանութիւնն ու ապահովութիւնը կ'զլանայ:

Հապա «վերաքննութեան» գործն ո՞ւր դնենք: Ս. Պատրիարքն իրաւունք չունի՞ դանդաղելու անոր յաղագման վրայ. անշուշտ: Այս գործն ալ՝ որ «գաւառական և տեղական» ժողովոց կազմութենէ կարևորագոյն է, և եթէ պէտքը տեսնուէին, ասոնք անկեց պիտի բղխէին, իր ձեռքն էր կատարելու: Այն օրն որ «ոգւոյ», այսինքն հովի վրայ ուխտ ըրաւ, պարտ էր սա ուխտն ընել. «Ես կ'ուխտեմ ազգին նուիրուիլ և պատրիարքական դահն ելնել, քանի որ այսպէս սրտեռանդն վստահութեամբ զիս կ'ընտրէ, եթէ նախ երեք ամիսուան մէջ Սահմանադրութիւնը վերաքննել հաստատէք, քանի որ ժամն եկած անցած է, և ապա ինձ յանձնէք որ անոր ճշգրիտ գործադրութեան վրայ ուխտեմ:» Եւ այսօր որ հրաժարման «խօսք» միայն խօսք կ'ընէ, պարտ էր ըսել. «Ահա ձեզ երեք ամիս, երեսփոխանք Հայոց, եթէ այս պայմանաժամի մէջ յատուկ յանձնաժողովի մը ձեռօք Սահմանադրութիւնը չվերաքննուի և ձեր հաւանութեամբը չհաստատուի, ես ձիս կ'հեծնեմ և ագարակս կ'քաշուիմ Կենկիննատոսին պէս:»

Այս կերպով Սահմանադրութեան վերջին յօդուածը գործադրած կը լինէր դրժումն առաջինէն չսկսած. բայց 'ի զո՛ւր կը խօսիմ անցածին վրայ, ներկան դառն դէպքերով ուռած է և երբ պայթի չգիտեմ, բարեկամ, մեր ապագան ո՞ւր պիտի գտնուի . . . . :

Երբ աշխարհ ամենայն այսպէս կը վկայեն, թէ օրէնք մը վերաքննութեան յանձնելը զայն դադարեցնել ըսել չըլլալով, գործադիր իշխանութիւն մը պարտական է նոյն օրինաց տրամադրութեանցը համեմատ վարուիլ, մինչև որ վերաքննեալ մասերն աւարտելով վաւերական և հրատարակուին:

Մասիս՝ չա՞մչնար արդեօք երբ կը փաստաբանէ թէ Սահմանադրութիւնը վերաքննութեան տակ ըլլալով Սրբազան Պատրիարքը պարտական չէր անոր տրամադրութեանը հետևելու:

Զամչցա՞ն արդեօք այն չորս երեսփոխանները, երբ վերջին Ընդհ. Ժողովոյ մէջ, իրենց լարած դաւը մարդամեքենայից աղաղակներով քօղարկելու համար, ոտքերնին գետինը զարկին, Ս. Պատրիարքին Սահմանադրութեան «ոգւոյն» վրայ միայն ուխտած և Սահմանադրութիւնը վերաքննութեան տակ է ըսելով, անոր գործած զեղծումներն պաշտպանեցին:

Զամչցա՞ն, կըսեմք, արդեօք անոնք՝ որոց անունը տալ չեմք ուզեր, երբ «Ս. Պատրիարքի զՍահմանադրութիւնն անթերի չգործադրելու կամքը, անոր մէջ թերութիւններ ըլլալու գիտակցութենէն յառաջ եկած է, ուստի այս մասին ամեն կեղտէ ազատ է Ս. Պատրիարքը» ըսին:

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԳԱՂՂԻԱ

Բարիզ 21 Սեպտ.

Հանրապետական և Պօնաբարթեան կուսակցութեանց մէջ բուռն յուզմունք մը կը տիրէ յառաջիկայ ընտրութեանց առթիւ:

Տէպա լրագիրը կը հաստատէ թէ Իտալիոյ և Գերմանիոյ մէջ դաշնակցութիւն մ'եղած է, որոյ Աւստրիա ալ հաւանականաբար պիտի մասնակցի:

Ընդհանուր և վստահութեան արժանի զրոյցի մը նայելով, Շամպօրի կոմսն հասկցուցած ըլլայ թէ, Վերսայլի Ազգային Ժողովն իր իրաւունքն ճանաչելով հրատարակելուն պէս, ինքը պիտի հրաժարի թագէն, իշխանութիւնը Բարիզու կոմսին թողլով:

ԱՒՍՏՐԻԱ—ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ

Վիէննա 20 սեպտեմբեր

Վիքթօր Էմմանուէլ՝ աւստրիական զօրագնդի մը պատուոյ հրամանատարըն անուանեցաւ, որ այսուհետև իւր՝ Արքայ Իտալիոյ անունը պիտի կրէ:

Վիքթօր Էմմանուէլ աւստրիացի գնդապետի համազգեստով 'ի պատիւ իրեն տրուած զօրահանդէսին ներկայ գտնուելով, կայսրուհին, տակաւին անհանգստութիւն մ'ունենալուն պատճառաւ չը կրցաւ անձամբ ներկայ գտնուիլ նոյն հանդիսին:

Իտալիոյ շատ մը քաղաքապետներ շնորհակալութեան ուղերձներ ղրկեցին Վիքթօր Էմմանուէլի եղած սիրալիր ընդունելութեանց և մեծարանաց համար:

Վիքթօր Էմմանուէլ վաղը ժամը 9 1/2 ին Պէրլին կը մեկնի:

ՄԻԱՑԵԱԼ—ՆԱՀԱՆԳՔ

Նիւ-Եօրք 19 սեպտեմբեր

Դրամական տագնապ մը երևան ելաւ քաղքիս մէջ, Վիշ Հաչ անուն սեղանաւորական տունը և ուրիշ տասն և չորս տուներ սնանկութիւն հրատարակեցին: Առևտրական և Պօրսային յուզմունքը վերջին ծայրն հասած է:

20 Սեպտեմ.

Կառավարութիւնը տասը միլիոն տոլարի արժէթուղթ գնեց: Ուաշինկթընի և Ֆիլատելֆիայի Պանքաները գոցեցին:

21 Սեպտեմ.

Իւնըըն Թրըսթ Ընկերութիւնը իւր վճարումները դադրեցուց. Յուզմունքն աւելնալու վրայ է: Պօրսան գոցուեցաւ որպէս զի խաղացողք կարենան հաշիւնին կարգադրել:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Պէրլին 21 սեպտեմբեր

Գերմանիոյ հրապարակին վրայ արհաւիրք կը տիրէ. Ամերիկայէն հասած սնանկութիւններ ծանուցանող լուր պատճառաւ:

Կայսրընտիր Հէսի իշխանին որու արենակիցներն վերջնապէս Բրուսիոյ կառավարութենէ իրենց վնասուց հատուցումն ընկալան. կայսրընտիր իշխանին անդրանիկ որդին Ֆրէտէրիկ իշխանը, 1866 ին իւր երկրին Բրուսիոյ երկրին հետ միացումը ճանչելով, Բրուսիոյ կառավարութիւնն ալ յանձն առաւ, իւր հօրը մահուանէն յետոյ, տարեկան 202,000 թալէրի գումար մը վճարել իրեն:

Կառավարութիւնը Հին Կաթոլիկաց

եպիսկոպոսը պաշտօնապէս պիտի ճանչէ ։

ԻՏԱԼԻԱ

Հռովմ 21 սեպտեմբեր

Երէկ, որ էր Սեպտ. 20, Հռովմայ առմանը տարեդարձին առթիւ, քաղաքիս մէջ ցոյցեր եղան ։

Տիրէթթօ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ եգիպտական զօրքերն Ատէնի մօտ Պէրպէրաստանը պիտի գրաւեն ։ Անգղիա այս մասին քննութիւն մը կը պահանջէ ։

ՍՊԱՆԻԱ

Մատրիտ 20 սեպտեմբեր

Երեսփոխանաց ժողովը նիստերուն դադարումն ընդունեց ։ Կարթագինէի ապստամբք գաղղիական մակոյկի մը վըրայ հրացան արձակելով նաւաստի մ'ըսպաննեցին ։

Վարչութեան խորհուրդն պէտք եղած փոխարինութիւնն հաստոյց ։

Քարլոսեանք Պերկայ քաղաքը զարնել սկսան ։

Մատրիտ 21 սեպտեմբեր

Պիսքայեան նահանգաց քարլոսեան խումբերն Թօլօզայի վրայ յարձակելով մեծ կորուստով ետ մղուեցան ։

ՄԱՐՕՔ

Թանժէ 20 Սեպտեմ.

Մարօքի կայսրը վախճանեցաւ, վախճանելոյն որդւոյն և եղբօրը կուսակցացը մէջ քաղաքային պատերազմ մը ծագեցաւ, գահուն յաջորդական ժառանգութեանը առթիւ ։

Վախճանեալ կայսեր որդին առանց ընդդիմութեան Մարօքի սուլթան հրատարակուեցաւ ։

ՀԵԼԼԱԴԱ

Աթէնք 19 սեպտ.

Գ. Պարթէլըմի տը Սէնթ-Իլէր քաղաքս հասաւ ։

ՆԵՐՔԻՆ

Կայսերական հրամանաւ

Մեծ եպարքոսի խորհրդական Խուրշիտ բաշա՝ Արդարութեան պաշտօնեայ անուանեցաւ փոխանակ Միտհաթ բաշայի, որոյ համար խօսք կայ թէ Եէմէնի կուսակալ պիտի անուանի ։

— Պրուսայի կուսակալ Յավֆէթ բաշա՝ Էնկիւրիի ընդհանուր կառավարիչ. Իզզէթ բաշայ ալ Պրուսայի ընդհ. կառավարիչ անուանեցաւ ։

— Կիրակի օր Անգղիոյ դեսպանը իրեն յատուկ Անթիլօբ շոգենաւը հեծնելով դէպ 'ի Տարտանէլ ճանբայ ելաւ Էտինպուրկի դուքսը դիմաւորելու ։

— Վեհ. սուլթանը ուրբաթ օր դեսպանաց ներկայացուցիչ Ալի Րիզա պէյը [illegible] յանձնելով հաներ է պաշտօնէն ։ Նոյն օրը Սաքս Ալթէմպուրկի իշխանը Տօլմապաղչէի կայսերական պալատը այցելութեան գալով Գերմանիոյ դեսպանին հետ, Պալատին պահնորդներն չը ճանչելով զանոնք, ներս մտնելնին արգիլած ըլլալնուն պատճառաւ ։

ԱՆՊԱՏԵՀ ԴԷՊՔ ՄԸ

Կիրակի երեկոյին ժամը 12ին միջոցները Գեր. Խորէն եպիսկոպոս և վսեմ. Առաքել պէյ Տատեան միասին Պաղչէ գափուի կողմէն գնացած ատենին, կը տեսնեն որ զինուորականներ զգեստով քանի մը անձինք ճամբուն վրայ կեցած անցնող կանանց կառչելով նեղութիւն կը պատճառեն ։ Խորէն եպիսկոպոս կը յանդիմանէ զինուորականներն ըսելով թէ իրենց կերպարանքին չը վայլեր ճանբէն անցնող ընտանեաց նկատմամբ այս կերպ անպատեհ վարմունք մը ցոյց տալ ։

Զինուորականներուն ծանր գալով քրիստոնեայի մը իրենց ըրած այս յանդիմանութիւնը, Խորէն եպիսկոպոսին և Առաքել պէյի դէմ կը յարձակին, և մէջերնուն մէկն ալ Խորէն եպիսկոպոսին կուրծքին ուժով հարուած մը կուտայ, որոյ դէմ Խորէն եպիսկոպոս ձեռքի հովանոցը կը վերցնէ ինքզինքը պաշտպանելու համար ։ Մօտակայ մրգավաճառ տաճիկներն զայս տեսնելով, կ'սկսին չարաչար հայհոյութեամբ մէկզմէկ գրգռել որ զինուորականաց դէմ ձեռք վերցնելու յանդգնող այդ երկու քրիստոնեայներն նոյն ժամուն մինչև իսկ սպաննել պէտք է, և այսպէս խուժանը կ'սկսի կատաղութեամբ Խորէն եպիսկոպոսի և Առաքել պէյի վրայ դիմել ։

Նոյն պահուն այն կողմերը գտնըւող բաւական թուով գաւառացի հայեր իրենց երկու երևելի ազգակցաց կեանքը վտանգի մէջ տեսնելով կը փութան զանոնք մէջտեղերնին առնելով յարձակողաց դէմ պահպանել ու չը թողուլ որ յարձակում կրեն. խուժանը չը համարձակելով գաւառացի Հայոց շրջանակը ճեղքել ու անցնելու իւր չար նպատակը 'ի գործ դնելու համար, մէջերնուն մէկ քանին կ'երթան մօտակայ պահականոցէն զինուոր կանչելով Խորէն եպիսկոպոսն և Առաքել պէյը ձերբակալել կուտան, որք այսպէս մինչև Օտունգափուի մերքէզը տարուելով, տաճկաց պահանջմանցը վրայ հոն կը բանտարկուին. իսկոյն պէտք եղած տեղերն իմաց տրուելով ուր ուրեմն ժամը 2ին Պատրիարքարանէն մէկ երկու եասախճի հասնելով, կալանաւոր անձանց որոնք ըլլալնին կը հասկըցնեն պահականոցի զինուորաց գլխաւորին, որն որ կ'առաջարկէ իսկոյն ազատ թողուլ զանոնք, և այսպէս հայազգի բարձրաստիճան եկեղեցական մը և բարձրաստիճան պաշտօնատար մը զինուորաց մէկ անկարգ և անբարոյական վարմունքին մեղադրեալ ըլլալնուն համար, այս կերպ [illegible] ու անհաճոյ արկածի մը հանդիպելով, հազիւ կը յաջողին մեծ վտանգէ մ'ազատելու ։

Իմանալու համար թէ մայրաքաղաքէս մէկ քանի ժամ հեռու գտնուող Հայուհիք ինչ վիճակի մէջ կապրին՝ հետևեալը ազգայնոց ուշադրութեանը կը յանձնեմք Հայրենիքէն օրինակելով՝ նա մանաւանդ Մեզուի հարցնելով թէ՝ եթէ Ատաբազարի մէջ այս կարգի դէպքեր կը պատահին, որոյ հեղինակք հարկաւ պիտի պատժուին եթէ կառավարութեան բողոքուի. միթէ Միշոյ և Վանայ դաշտերուն մէջ ասկից աւելի գործուած ոճրագործութիւնք դադարման վիճակի հասա՞ծ կըլլան, որ այն կողմերէն եկած այս կարգի գըրութիւններն դադրեցան ։

• Այսօր Ատապազարէն օգոստ. 24 թուականաւ Սուր Մ. ստորագրութեամբ հետևեալ ցաւալի դէպքը հաղորդուած է մեզ 'ի հրատարակութիւն ։

• Վիճակիս առաջնորդ Գեր. Ներսէս եպիսկոպոս գիւղաքաղաքս գալէն տարիներ առաջ՝ բաղանեաց շինութեան խնդիր մը կար, ուրկէ գոյացած արդիւնքը ազգային ուսումնարանի յատկացուի, և ազգայնոց վարկը օտարաց առջև միշտ 'ի պատուի մնայ. Գեր. առաջնորդն անձամբ հանգանակութեան տումարին մէջ ստորագրել տուաւ իրենց նուէրները, և քանի մը պատուարժան անձանց յանձնեց զայն, միանգամայն պարտք դնելով վրանին անոր հոգն ու խնամը. բայց այժմ բարձի թողի եղած է ։

• Ցաւօք սրտի կ'ըսեմ, որ Հայ կանայք բաղանեաց մէջ կը ծեծուին, կը կողոպտուին և ամէն զրկանք ու անարգանք կ'ըլլայ օտարազգի կանանց կողմանէ, յանցանքը դարձեալ մերայնոց վրայ կը դրուի ։

• Թողլու բաղանիքը՝ որ շուկայէն հեռու է, օգոստոս 11ին, Յունաց տօն է ըսելով Հայուհիք կը լեցուին, և ըստ սովորութեան կը ջանան մէկզմիւսէն աման մը ջուր աւելի առնել ։ Հայ կին մը աման մը ջուր ալ ես առնեմ ըսելով ջուրին մօտեցած ատեն, ոտքը կը սահի կիյնայ. և իբր թէ Յոյն կնոջ ոտն ցաւած՝ ըլլայ կ'սկսին ծեծել. Հայուհիք կը միջամտեն խաղաղեցընելու և Հայն ազատելու համար, Յոյնք ալ որ մեծ բազմութիւն ունէին միջնորդող Հայ կնոջ մը վրայ կը յարձակին, և այնչափ անխնայ կը ծեծեն, որ մեռելի նման անզգայ ուշաթափ գետին կը փռուի. Յոյնք մեռած կարծելով կ'աճապարեն հայերէն առաջ դուրս ելնել և հարուստ աւարտ տեղերնին կը գտնան ։

• Շնչասպառ եղողին ընտանիքը բժիշկ հասցունելով հազիւ կ'ուշաբերուի և սայլով տուն կը փոխադրուի. իսկ մնացեալք ոմանք բոկոտն ։ ոմանք գլխիբաց կողոպտեալ լացով ողբով տուն կը գտնան ։

• Սոյն պատուոյ, ընծէյ և կենաապահովութեան ու անտեղութեանց առաջքն առնելու համար, հայրենակցացս և Գեր. առաջնորդ Հօր ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմ։

Հայրենի։

* * *

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

Ի Կ. Պոլիս Պահճէ—Գաբու

Մեծ Մաքսատան դէմը Թիւ—15

ՄԵԾ ՇԱՀ 300·000 ՖՐԱՆՔ

Մերձակայ Լատինական Հոկտ. 1ին քաշուելիք Րումէլիի Երկաթուղեաց Արժէթղթոց վիճակահանութեան բաղդաւորները (շահելիք գումարին թէ ամբողջին և թէ մէկ չորրորդին) կը ծախուին մեր Դրամատունը շահաւոր պայմանօք։

Թէ Թուրքիոյ և թէ օտար տէրութեանց ամեն տեսակ Արժէթղթոց փոխանակութիւնք կըլլան մեր Դրամատան մէջ, նոյնպէս նաև անոնց կտրոնները կը դեղչուին գոհացուցիչ կերպով բոլոր արժէթղթոց մինչև հիմայ տեղի ունեցած վիճակահանութեանց վրայ մանրամասն տեղեկութիւն կը տրուի յաճախորդաց։

ՏԷՄԻՐՃԱՓՈՒԼԵԱՆ ԵՒ ՋՕՊԱՆԵԱՆ ԸՆԿ.

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ ՊԻՐԱՏԷՐԼԷՐ

ՎԷ ՔՕՄՓԱՆԵԱՍԸ

Իշպու 1873 սէնէսի Աղուսթօսըն իպթիտասընտան իթիպարէն կէլէճէք 1876 սէնէսի շէհրի Աղուսթօս իպթիտասընա գատար 36 մահ այ պէ այ պիրէր պուչուք իկիրմիլիք սիմ Մէճիտիյէ Թէտիյէ խտէրէք, Րումէլի Թիմուր եօլու իսթիքրազ սէնէտաթընտան 100 վէ Պուքրէշ շէհրի իսթիքրազ սէնէտաթընտան 200 քի ճէմին 300 ատէտ սէնէտաթըն, 33 տէֆա քէշիտէ օլունաճագ գուրատէն իճապէթ իտէն իքրամիյէ պախթընտան իւզտէ պիր հիսսէ իթիպարը իլէ իսթիֆատէ իյլէմէք, վատէ յի մուայյէնէսի մունգազիյէ օլտուքտէ՝ Րումէլի Թիմուր եօլու իսթիգրազընտան պիր ատէտ վէ Պուքրէշ շէհրինին քէզալիք իսթիքրազընտան իքի ատէտ քի ճէման 3 ատէտ ասըլ սէնէտլէրէ սահիպ օլմագ իւզրէ Ջուխաճը խանընտա Պէրպէրեան Պիրատէրլէր վէ շիրքէթի թարաֆընտան պու քէրէ 100 ատէտ սէնէտ թանզիմ օլունարագ թէտավիւլէ չըգարըլմըշ օլմագլէ, հիսսէտար օլմաղէ րաղիպ օլանլէ տահա էթրաֆլըճա մալիւմաթ թալէպ իյլէյէն զէվաթըն խանը մէզքիւրտէ 43 նումէրօլու օտայէ թէշրիֆ իյլէմէլէրի գըմնընտա իլանը քէյֆիյէթ ատէն իպթիտար գըլընըր։

ԴԵՂԱՐԱՆ

ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ ԳԱՎԱՖԵԱՆ

Ղալաթիա Հաճի-Գատըն ճատտէսի

Թիւ 43

[illegible] դեղարանք կը գտնուին ամեն տեսակ դեղեր, որոնց ընտրութեան և թարմ ըլլալու մասին խիստ մեծ փոյթ տարուած ըլլալով, չափաւոր գնով կը ծախուին յաճախորդաց։ Սա ևս հարկ կը համարուի ծանուցանել որ ամեն շաբաթ օրերը ժամը հինգէն մինչև ութը վերոյիշեալ դեղարանը պիտի այցելէ Տօքթօր Գրիգոր Էֆէնտի Ճէրահեան, որ ձրիաբար պիտի նայի բոլոր հոն ներկայացող հիւանդաց։

Պատիւ ունիմք արգոյ հասարակութեան ծանուցանելու՝ որ դրամական ամեն տեսակ առևտրոյ համար մեր բացած Դրամատան մէջ խիստ շահաւոր պայմանօք և բուն Պօրսայի գներով փոխանակութիւնք կըլլան թէ Թուրքիոյ և թէ օտար տէրութեանց այլևայլ արժէթղթոց և իրենց կտրոններուն, նոյնպէս նաև մետաղեայ դրամոց վըրայ։

Կը ծանուցանեմք նաև թէ մեր յայտարարութեանց համեմատ արտադրած 100ական բաժինէ բաղկացեալ Առաջին Երկրորդ Երրորդ և Չորրորդ Շրջաբերութեանց Բաժնեթղթերն ամբողջապէս վաճառուած ըլլալով, այս անգամ Հինգերորդ Շրջաբերութիւն անուամբ նոր Բաժնեթղթեր արտադրած եմք, որով ուզողը կրնայ ամսական մէկ ու կէս Արծաթ Մէճիտիէ վճարելով երեք տարուան միջոցին տէր ըլլալ մէկ Րումէլիի երկաթուղւոյ և մէկ Պուքրէշի փոխառութեան բուն արժէթղթոյն, և դարձեալ երեք տարի շարունակ մասնակցիլ մեծադումար պարգևներ շահող 200 հատ Արժէթղթոց 33 անգամ քաշուելիք վիճակահանութեանց։

Մանրամասն տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կրնան դիմել մեր Դրամատունը։

Տէմիրճափուլեան և Ջօպանեան Ընկ.

ԱԶԴՔ

Մեծապատիւ Գ. ՃԻՎԱՆԵԱՆ Բժիշկ Ակռագործն նոր անեններս Բարիզէն վերադառնալով պատիւ ունի ծանուցանել Արգոյ Հասարակութեան, որ իր տունը այժմ հաստատած է Պէշիկթաշ Մեծ փողոց Թրամվէյի երկաթուղւոյն վրայ։

Առողջարանութեան կարևորագոյն կանոններէն մէկն է բերնի առողջութիւնը և մասնաւորապէս ակռաներուն խնամատարութիւնը։ Եթէ մէկը այս օգտակար կանոնը չգիտնալով իր ակռաներուն վնասակար դեղեր գործածէ՝ անոնց աւրուելուն և բոլորովին թափուելուն պատճառ կ'ըլլայ։

Մեծարգոյ Գ. Ճիվանեան՝ բերնի և ակռայի հիւանդութեանց առաջքն առնելու այն պահպանողական կերպն ունի՝ որ քանիցս յաջողած և հաստատութիւն գտած է, իւր ամէն գործողութիւնները դիւրին են և ցաւ չեն առթեր. բազմաթիւ են նաև Բարիզի և ապա Պոլսոյ մէջ ըրած փորձերը որ իր անունը համբաւեցին։

ԲՈԼՈՐ ՑԱՒՈՑ ԱԿՌԱՆԵՐԸ ԿԸ ԲԺՇԿՈՒԻՆ. —Բռած և ցաւ ունեցող ակռաները բոլորովին կ'առողջանան դեղով, կը լեցուին նոր հնարքով մը և մինչև 20 տարի կը դիմանան, այնպէս որ ոչ ոք կը պարտաւորի քաշել տալ այն թանկագին գործիքները՝ որոնց դըրեթէ կախեալ է կատարեալ առողջութիւն։

ՆՈՐ ԱԿՌԱ ԿԸ ՇԻՆՈՒԻ. — Արդէն քաշուած ակռայներուն տեղը մասնաւոր եղանակաւ մը նորեր կը դրուին որ բնական ակռայից պէս ծառայելով՝ ամեն տեսակ կերակուր կատարելապէս կը ծամեն, թէ՛ գեղեցկութեամբ ու թէ՛ դիմացկոտութեամբ բնականներն իսկ գերազանցելով։

Տղայոց ծուռ բուսած ակռաները կը շտկուին դիւրագոյն և յատուկ միջոցաւ մը։

Բերնին ծակուած կամարը որ վտանգէ ը կամ գէշ ախտէ յառաջ կուգայ, մգոցուելով իրենց առջի վիճակը կը գտնէ։

Կը գտնուի բաց 'ի կիւրակէէ՝ ամեն օր ժամը հինգէն մինչև տասնը մէկ ըստ տաճկաց, և հինգէն առաջ ուզողին տունը կերթայ ռելաւթեամբ։

ՊԱՅՄԱՆՔ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՕՐԱԳՐՈՅ

Օրագիր ձեռքէ կը ծախուի ամեն օր գին 10 բարայ, այս ամենաթեթև գինը ընթերցանութիւնը ազգին մէջ ծաւալելու նպատակաւ որոշուած է, որպէս զի ամեն կարգի ազգայնոց դիւրամատչելի ըլլայ. ուստի Օրագրի բաժանորդ գրուիլ ուզող ազգայինք ոչ թէ լրագիր մը գնելու, այլ ընթերցանութեան տարածման մասին Օրագրոյ ստանձնած ծանր բեռը թեթևցնելու նպատակաւ կը գրուին. հետևաբար Օրագրոյ բաժանորդագրութեան գինը երեք կարգի բաժնուած է թէ՛ Պոլսոյ և թէ՛ Գաւառաց համար ռուսթայի և ռուսթ լօքալի ծախքը մեր վրայ.

Տարեկան Ա. կարգ 1 ոսկի
» Բ. » 2 »
» Գ. » 3 »

Իւրաքանչիւր բաժանորդ իւր խղճմտանքին և կարողութեանը հետևելով պէտք է ընտրէ այս երեք կարգէն մին։ Եռամսեայ և վեցամսեայ վճարմունքները առանց աւելադրութեան կընդունուին։ Երկրորդ և երրորդ կարգի բաժանորդք այսինքն տարին 2 և 3 լիրայ վճարողք կրնան մէկ մէկ օրինակ ալ իրենց ուզած աղքատ վարժարացնին նուիրել։

Ծանուցման տողը առաջին անգամ 3 ղրշ. երկրորդ անգամ 2 ղրշ. և երրորդ անգամ 1 ղրուշ է։

Նամակը պէտք է ուղղուին Օրագրոյ տպարանը ուղղեալ Օրագրոյ խմբագրին անուան։

ՆՈՐԱՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ԺՕԶԷՖ ԳԱՌՆԻԷ
ՍԿԶԲՈՒՆՔ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԵԱՆ
Թարգմանեաց 'ի Գաղղիականէ
Կ. Ս. ԽԻԹԻՒՃԵԱՆ

'Ի պէտս Ազգային վարժարանաց կը ծախուի Մասիսի գրասենեակը և ամեն հայ գրավաճառաց քով. Գին 10 Ղշ. Վարժարանաց համար հարիւրին 20 զեղչ։

ՌՈՒՅ ԲԼԱՍ
ԵՂԵՐԳ
ՎԻՔԹՕՐ ՀԻԿՕՅԻ
Թարգմանեց
Ռ. ՌԻՍԻՆԵԱՆ
Հաճութեամբ Հեղինակին

կը գտնուի ամեն գրավաճառաց քով. Գին կէս արծաթ մէճիտ։

ՏԷՐ ԵՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ
ՕՀԱՆ ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Օ. ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ
ԵՕՒՍՈՒՖԵԱՆ ԽԱՆ
ՎԵՐԻ ՅԱՐԿԸ ԹԻՒ 7